תלמוד בבלי · אחרונים · בית מאיר · סדר מועד

בית מאיר על מגילה

רבי מאיר פוזנר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בית מאיר על מגילה

רבי מאיר פוזנר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בית-מאיר-על-מגילה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ה: 4
דף ו: 4
דף ט. 4
דף ט: 4
דף כ. 5
דף כא. 5
דף כו. 6

דף ה:

ומי מספקא לי' מילתא דטברי' והכתיב וכו' וקיימא לן רקת זו טבריא. ואיכא למידק הא דף י' לא פליגי אלא אי חמת זו טבריא או רקת זו טבריא. נמצא בין למר בין למר טבריא מוקפת. ולמה צורך מביא מה דקי"ל דרקת זו טבריא. אך עיין בהרשב"א מסיק לס"ד דמקשה ע"כ הי' הספק אם זו הטבריא דהאידנא היינו דמקדמת דנא. וא"כ ניחא דאלו חמת זו טבריא לא קשה דנהי דמוכח דטבריא היא מוקפת. מ"מ איכא לספוקי כנ"ל משא"כ ממה דקי"ל וכו'. והיינו כדלקמן ע"י מה שהי' מספידין בשם רקת זה נמי מורה על טברי' דהאידנא וק"ל:

דף ו:

תוס' ד"ה מסתביר טעמי'. ליישב קושייתם אמינא אדרבא מהכא מוכח דמטעם אין מעבירין על המצות בחדא מצוה אין מחדשין שום דין. והראי' דאל"כ קשה מנ"ל לר' יוחנן דר"א בר' יוסי דורש בכל שנה ושנה. דלמא כל עיקר טעמי' רק משום דאין מעבירין. אלא ש"מ דמטעם זה אין מספיק כלל בחדא מצוה. רק מדחזינן ע"פ דרשה דבכל שנה ושנה דהקפידה שיהי' כל השנים שוות בשום צד ולא שיהא הרשות בידו לעשות פורים באיזה אדר שירצה מסתבר לראב"י נמי דהקפדה הי' מסתמא על אדר סמוך לשבט. משום דאיכא נמי טעמא דאין מעבירין. וצ"ע:

דף ט.

תוס' ד"ה כאן במגילה. וקשה דאי כרבנן א"כ הוי לי' למיתני במתני' מגילה בהדי תפילין וכו'. ומסקי בשביל זה דלההוא תירוצא כר"ג אתי'. ועיין בעל מלחמות ור"ן תמצא מבואר דכולם סברו דלההוא תירוצא כרבנן אתיא. ואפילו מאן דמיקל כר"ג לא משום קושיית תוס' זו. כ"א ממקום אחר אתיא עלה. ע"ש ודוק. ונלענ"ד שהדין עמהם. ואי משום קושיית תוס' לק"מ. כיון דמגילה ותפילין אינם שוים שמגילה כשירה עכ"פ ללועזים בלעז משא"כ תפילין לכך אינו שונה אותם ביחד. וק"ל:

דף ט:

תוס' ד"ה אין בין כהן המשמש עיין בקושייתם ותירוצם. נראה מלשונם מבואר מדכתבו בתירוצם לאשמועינן דאף בדידי' ליכא אלא חילוק זה. דה"ה דבאותו יום. דהיינו בין הכהן שיעבוד נמי יש הנהו חלוקים המוזכרים במתני' פר יום הכפורים וחביתי כה"ג

דהיינו עשירית האיפה. וזה דלא כהרמב"ם פ"ג מהלכות תמידין הלכה כ'. זה לשונו שם כהן שהקריב מחצה בשחרית ומת או נטמא ומוכן אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון של ראשון אלא מביא עשרון שלם וכו'. ובלי ספק מה שכתב או נטמא ר"ל ביום כפור שא"א בלתי אחר. דאי בשאר ימות השנה מה"ת למנות אחר הא אפשר להמתין עד שיטהר. הרי מבואר לדעתו אי אפשר לומר אין בין כהן משמש לכהן שיעבור אלא עשירית האיפה.. דהא גם זה אין ביניהם והכ"מ שם לא הראה מקום לדברי הרמב"ם אלו מאין למד להשוות למת. אבל הנראה דפשוט הוא. ובל"ז נמי צ"ע. דהא הכהן שיעבור קודם שעובר דהיינו קודם שיתוקן הראשון ודאי דמקריב עשירית האיפה כל יום מחציתה בבוקר ומחציתה בערב. וא"כ האיך אפשר לומר אין בין כי אם זה. וזה נמי אינו. וצ"ע:

דף כ.

אמרו לו אין מביאין ראי' מן הקטן. ק"ק לי הא קי"ל בפ' ב' דכתובות ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן ומוקי לה בדרבנן דהימנוהו רבנן בדרבנן. וא"א ה"נ יהא ראוי להעיד בגודלו מה שעשה בקוטנו. ועיין בח"מ סי' ל"ה סעי' ו' כי צ"ע:

דף כא.

פסקא זה הכלל. דבר שמצותו ביום כשר כל היום. לאתויי סידור בזיכין וסילוק בזיכין וכר' יוסי. בעניותי איני מבין דברי הגמ' מה שיטי' דר' יוסי להכא. אטו לרבנן לא אתיא. דנהי דסברי טפחו של (צד) [זה[בצד טפחו של זה מ"מ אשמעינן דשניהם יחד הסילוק והסידור כשרים כל היום. וצריכנא לדחוק אותו דלרבנן לא שייך למינקט כלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום. דהא איכא סידור בזיכין דהוא נמי דבר שמצותו ביום. ואעפ"כ פעמים שאינו כשר כל היום כגון היכי שסילק הישינה שחרית שמחויב למהר ולסדר החדשה בכל מה דאפשר. משא"כ לר' יוסי. ותו אפשר לדחוק. דזה הכלל נהי דמשמעותו בא להורות דכשר כל היום. מ"מ עיקרו בא נמי לאתויי (וכן מוכח מקושית הגמ' על מתני' מנ"ל ע"ש ודוק) דדבר זה כגון הסידור והסילוק הוא דבר שמצותו ביום דוקא. וכיון דכבר תנא הקטרה ובכלל זה נמי הקטרת הבזיכין דהא נמי עבודה הוא ונפקא מביום צוותו. ממילא לרבנן נשמע דאף הסידור ביום דוקא דהא טרם ההקטר בזיכין מחויב להיות סידור החדשה טפחו של זה בצד טפחו של זה. משא"כ לר' יוסי שפיר אשמעינן נמי דסידור החדשה צריך להיות ביום דוקא. ואמת הדבר שאף בלישנא דר' יוסי אני נבוך מאוד מה שנקיט בלשונו החדשה ערבית. דמשמע בערב ממש ולא

ביום דוקא וא"כ מהראוי הי' הגירסא פה ודלא כר' יוסי. וכן משמע קצת מפי' המשניות להרמב"ם שכתב סתם לאתויי סידור וסינוק ולא מסיק וכר' יוסי. אבל לענ"ד זה א"א להעלות בדעת ר' יוסי שהרי מקרא מלא דבר הכתוב ביום השבת יערכנו. אע"כ ערבית לאו דוקא וצ"ע. תו הגיד לי למדן א' מו' משה ש"ג. שאפשר לפרש על דרך זה. דהא מה דאשמעינן מתני' דכשר כל היום היינו לאפוקי דלא נימא זריזין מקדימין למצות. וזה שייך דוקא בדר' יוסי. לאפוקי לרבנן כיון שהמצוה הוא תמיד שלא יהא השלחן בלא לחם. א"כ קשיא פשיטא. דמה"ת יהא זריזות מצוה במה שממהר הסילוק והסידור יחד. דהא מה שמתקן בהזריזות הנחת הסידור החדשה אינו תיקון כלל. דכמו כן ממהר הסילוק ישינה. ומה נפקא מיני'. משא"כ לר"י ניחא וזה ג"כ דברים נכונים. אלא דיש להקשות עליהם. דהא מ"מ ציונו הבורא ית' ביום שבת לסלק ולסדר ולאפוקי שלא להניח הישינה עד אחר שבת. וא"כ מה"ת לא יהא ה"א להיות זריז במצוה למהר ולסלק ולסדר בכל מה דאפשר כיון דזה מצותו. לכן לענ"ד מחוורתא כדכתיבנא. ושוב ראיתי דאפשר נמי בפשוט דלרבנן כיון שהסידור עם הסילוק מחויבים להיות תכופים הרי הסידור ע"כ קודם ההקטר. וכיון דההקטר מחויב להיות ביום ובזמן שאחר הסידור ממילא אין שעה להסידור כל היום שהרי מוכרח להיות נשאר מהיום שיעור הקטרת הבזיכין. משא"כ לר' יוסי אפשר באמת יוכל להיות ההקטר בין הסילוק להסידור. ושפיר משמיענו שכשר כל היום. גם אפשר דלרבנן אין חידוש כל כך דלימא בגינו זה הכלל. דמ"ש משאר עבודות. משא"כ לר' יוסי אתא לאשמעינן דאפילו סילק שחרית יש זמן הסידור כל היום:

דף כו.

רש"י ד"ה לא שנו דאין מורידין וכו'. דומיא דספרים והלה מנהיג ספרים בהווייתן. איכא למידק בדברים אלו. דהא ממתני' דלקמן כ"ז ע"ב מוכח דאפילו במכר כל דהוא רשאי הלוקח לעשות בה תשמיש חול חוץ מד' דברים. וה"ה לרש"י זריעה להחכמים דקי"ל כוותי'. והכי מוכח מדברי רש"י ז"ל ע"ב ממה שפי' מימרא דרבא חליפי וזביני שרי דאיירי ע"כ במכר כל דהוא דאלו של ז"ט לא חלה הקדושה על המעות. ואעפ"כ כתב והוא יצא מן הקדושה להשתמש בו ש"מ כנ"ל. וא"כ הא אכתי לא הוי דומיא דס"ת. ויותר הי' לרש"י ז"ל לבאר דהדין במכר כל דהוא אין רשאי הלוקח לעשות בו תשמיש מגונה. ומשום דבחשיבותו עומד ביד הלוקח ממתני' דלקמן הנ"ל [ואולם כשלמדתי השיעור במרוצה ולפום רהיטא אומר אולי יש ליישבו על ידי הנאמר דף כ"ז אמר רבא לא שנו אלא שלא התנו אבל וכו'. דאפשר יש לחלק במכירין ז"ט בין התנו בהדיא למכר

סתם וצ"ע. וכעת אין עמדי] וצריכנא לדחוק מדרש"י ז"ל רצה לבאר דהלא שנו על ב' דינים קאי על המעות ועל הב"ה. כדמוכח מעובדא דרבינא הוצרך למידק ממתני' קמא דבמכר כל דהו עדיין הב"ה בחשיבתו במקצת עכ"פ. דהיינו לתשמיש מגונה. ודייק לי' מדומיא דס"ת עכ"פ לענין זה של תשמיש מגונה דלא. כדי שהלא שנו עלי' נמי קאי דבמכר זט"ה הופקע הקדושה מכל וכל ודו"ק:

ונשאלתי מטפחת ס"ת הנמכרת מה שיהא מותר ללוקח להורידו מקדושתו ולעשות בו כל חפצו. והנה אי שרי המוכר לעשות בדמים מה שרוצה. כבר איתא פלוגתא בש"ע י"ד סי' רפ"ב סעיף י"ח בתשמישי ס"ת יחיד בשלו אי שרי או אסור ולא הכריע. אלא שבמ"א סי' קנ"ג ס"ק כ"ג פי' היש מי שאוסר רק על ס"ת ולא על תכשיטין. ולענ"ד דברי המהרי"ק שבב"י סי' רנ"ט מורין לאיסור ע"ש ודו"ק אלא שדברי המהרי"ק אלו לפום רהיטא תמוהים לי דבשלמא בשלשלאות כסף המוזכר שם סתמא איירי בתכשיטי ס"ת דתשמישי קדושה הוא. אבל מה שכתוב שם נמי בפשוט לאיסור לולא המנהג בנרות כסף. דאילו ודאי אך דין בית הכנסת להם. ובזה לא מצינו שום חולק ביחיד בשלו דלא יהא דינו כז' טובי העיר. אלא שבדמי' כבר נהגו למכור ולעשות בדמים מה שרוצה. וכמבואר במ"א הנ"ל ע"פ דברי הגה"ה הנ"ל. אך בנידון שאלה דידן ראיתי בהטור י"ד סי' הנ"ל. כתב זה לשונו. ולפ"ז התפוחי' יוכל בעלים למוכרן והלוקח מה שירצה לעשות בהן. וזה נובע לו מדדימה הרא"ש יחיד לז' טובי העיר ובז' טובי העיר פוסק כשיטת הר"ש ורמב"ם דאפי' למשטח בי' פירא תוך הב"ה שרי ואפי' הד' דברים שמן הסתם אסור הלוקח לעשות בו. וא"כ למ"ד דה"ה בתכשיטי ס"ת היכולת בזה בז' טובי העיר וביחיד בשלו. אבל לענ"ד מהא לא ארי'. דהרי בהרא"ש אינו מבאר דין זה כ"א בביהכ"נ. דהרי גרס למשתי בהו שיכרא דהיינו בעד כל הדמים. אלא שלמד דין דלוקח בהכ"נ מז' טובי העיר מדין זריעה דרבינא ופי' דכולה מתני' ר"ל מה דתנן לקמן האיסור ד' דברים סתמא לא איירי כ"א בשלא מכרו זט"ה. באופן שלא יהא סתירה ממתני' לעובדא דרבינא. וא"כ בשלמא ההיתר תשמיש בהדמים שפיר למד הרא"ש ז"ל אפילו בס"ת. ופי' דרבא מה דאמר ל"ש אכל הנהו דמתני' קאי ואפילו על ס"ת. אבל היתר הלוקח לעשות מה שירצה. הא לא מפיק לי' אלא מעובדא דרבינא. וזה לא נאמר כ"א בבהכ"נ. ומנ"ל בתכשיטי ס"ת דהיינו תשמישי קדושה. דאין לומר דהרא"ש ז"ל למד פי' דברי רבא דאמר ל"ש אתרווייהו היתר הלוקח לעשות מה שרוצה. והיתר המוכר בדמים. וכדמשמע מפי' רש"י ז"ל הנ"ל. ומדפי' אכולהו מתני' קאי. ממילא אף היתר הלוקח על הכל קאי ואפי' על תשמישי קדושה. זה אי אפשר לענ"ד. דהא אי קאי על היתר הלוקח.

הלא ודאי לא קאי על ס"ת דודאי בקדושתה קאי. וא"כ מנ"ל ללמוד היתר דמים למוכר אפילו בס"ת. כיון דעל ס"ת לא קאי כלל א"ו כנ"ל. וא"כ הדרי הקושי' לדוכתה. הן אמת שמצאתי בתשובת הרא"ש ריש כלל ה' בדין אם הצבור יכולין לעשות בה"מ לבית דירה ופשט שם להיתר מהא דרבא דאמר אפילו למשתי בי' שכרא ש"ד. וכנראה דשם פי' ע"פ גירסת הספרים ולמשטח בי' פירא וקאי על הביהכ"נ ביד הלוקח. וגם שם תחלה פשט דאין לחלק בין בית המדרש לביהכ"נ כולי האי. וכנראה אז מדעתו דדברי רבא לפי' זה לא קאי כ"א אבהכ"נ. אלא דתו כתב ועוד דמילתא דרבא קאי אכולהו מתני' ואפילו על הדברים החמורים מבהכ"נ. ונמצא לדבריו שבתשובה של ועוד שפיר נשמעין דברי הטור בתפוחים דביחיד בשלו הלוקח מה שירצה יעשה. אבל לענ"ד כיון דלפי' זה דקאי על היתר הלוקח ע"כ לאו אכל מה דתני במתני' קאי דהא ס"ת יוכיח ואם כפי' רש"י ז"ל ממש קשיא מה שהקשיתי ראשית הדברים על פי' רש"י ז"ל ע"ש ודו"ק] וא"כ מנ"ל דעל דברים החמורים קאי. וזה נמי נראה לענ"ד היש אוסרין שהביא הש"ע י"ד בסי' רפ"ב על דמי תכשיטי ס"ת. דהם הם הריב"ש דכיון דפליג על הרא"ש. ופי' דברי רבא רק בביהכ"נ ולא בס"ת כמבואר שם. ממילא יש ללמוד מדעתו דלאו אכולהו מתני' קאי. וא"כ תו אין לנו היתר תשמיש דמים אפילו בזט"ה בדברים החמורים מבהכ"נ וה"ה ליחיד בשלו. ודלא כמ"א שהבאתי לעיל שהעמיד היש אוסרין רק על ס"ת וק"ל. ובדברי הרמב"ן והר"ן מבואר להדיא לאיסור שכתב שם זה לשונו וכל תשמישי קדושה נמי אע"פ שבכ"מ שהם בקדושתן הן עומדין הרי שנקט זה למושכל ראשון דתשמישי קרושה אסור להלוקח לשנות. וכן הרשב"א ד"ה ע"ב מתני' אין מוכרין. כתב שם השגה על פי' בטל המאור זה לשונו. ואינו מחוור דהא ספרים ומטפחת ותיבה שבקדושתן הן עומדין. ואפ"ה קתני ספרים לא יקחו מטפחת וכו' הרי דנמי החליט שבקדושתן הן עומדין ואף שהרמב"ן ורשב"א לא דיברו במכירת זט"ה במעמד אנשי העיר. מ"מ הא חזינן בדעתייהו דלא ילפי תשמישי ס"ת מביהכ"נ. דהא בביהכ"נ אפילו במכירת אנשי העיר פסקינן כרבנן דשרי להלוקח בכל תשמישי חול זולת בד' דברים של בזיון. ובאלו החליטו דבקדושתייהו קאי. אבל האמת יורה דרכו שהרמב"ן הנ"ל ואף הרשב"א לשיטתייהו קאי. דהרמב"ן מכח קושייתו נתן לבהכ"נ אך דין תשמישי מצוה. ואף הרשב"א שהביאו בסתם כנראה שמסכים לתירוצו משא"כ הר"ן הרי חולק על תירוצו. וממילא ודאי בהכ"נ נמי תשמישי קדושה מקרי אלא דתשמישי ס"ת חמור מביהכ"נ. ולכן שפיר סובר הרא"ש בתשובה אף למה דמפרש דברי רבא על היתר הלוקח ולא קאי ודאי על ס"ת. מ"מ במה דאפשר דהיינו הדברים החמורים ודאי נמי קאי. דהא אידי ואידי בין ביהכ"נ ובין תכשיטי ס"ת תשמישי

קדושה עכ"פ הם. ומעתה לענ"ד נמי מוכח מדברי הרמב"ם דלא כרמב"ן ורשב"א הנ"ל. שהרי בדין תפוחים כתב ואסור להוציאן לחולין אם לא וכו'. הרי שעכ"פ התיר למכור תשמישי קדושה להוציא לחולין אך בהדמים הוצרך לעלות. וזה נמי דעתו בביהכ"נ עכ"פ מוכח שהשווה דין תכשיטי ס"ת לביהכ"נ ולא לס"ת עצמו ולמדו מהמבואר במתני' דאפילו במכירת בני העיר לחוד הביהכ"נ יוצא לחולין והדמים צריכים עלוי. וזה נראה מסקנת הפוסקים. ובודאי מסתביר הכי דאף ביהכ"נ תשמישי קדושה מקרי:. וא"כ שפיר נפשוט בעיין דהלוקח יוכל להוציא לחול המטפחת. אך מ"מ נראה לענ"ד לתשמיש בזיון מאוד דאפשר דליהוי דומיא דד' דברים של בזיון ביהכ"נ יש להחמיר אף ביחיד המוכר בשלו דהוי דומיא דזט"ה. דלמסקנת הש"ע אף זה שרי. מ"מ יש קצת להחמיר אבל בתשמיש חול הפשוט ודאי מותר. ואף שהרמב"ן הטיל תנאי בתפוחים דוקא בעלוי דמים. כבר פסקינן דבמכירת זט"ה וביחיד בשלו אין צריך ואפי' בתכשיטי':